

Asia T-314/01

Coöperatieve Verkoop- en Productievereniging van Aardappelmeel en Derivaten Avebe BA

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio

Kilpailu – Kartellit tai muut yhteisjärjestelyt – Natriumglukonaatti – EY 81 artikla – Sakko – Emoyhtiön joutuminen vastuuseen sellaisen yhteisyrityksen yhteisön kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevästä toiminnasta, jolla ei ole omaa oikeushenkilöllisyyttä – Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta – Puolustautumisoikeudet – Puolesta puhuvat asiakirjat – Suhteellisuusperiaate – Perusteluvollisuus

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (kolmas jaosto)
27.9.2006 . . . . . II - 3089

Tuomion tiivistelmä

1. *Kilpailu – Hallinnollinen menettely – Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen (EY 81 artiklan 1 kohta; neuvoston asetuksen N:o 17 19 artiklan 1 kohta)*

2. *Kilpailu – Hallinnollinen menettely – Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen (Neuvoston asetus N:o 17)*
3. *Kilpailu – Hallinnollinen menettely – Oikeus tutustua asiakirjoihin (Neuvoston asetus N:o 17)*
4. *Kilpailu – Yhteisön oikeussäännöt – Yritys rikkoo kilpailusääntöjä – Toisen yrityksen joutuminen vastuuseen nämä yritykset yhdistävien taloudellisten ja oikeudellisten suhteiden vuoksi (EY 81 artiklan 1 kohta)*

1. Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen on yhteisön oikeuden perusperiaate, jota on noudatettava etenkin kaikissa sellaisissa, myös hallinnollisissa menettelyissä, joissa voidaan määrätä seuraamuksia. Se edellyttää, että yrityksillä tai yritysten yhteenliittymillä, joita asia koskee, on mahdollisuus hallinnollisen menettelyn aikana esittää asianmukaisesti näkemyksensä komission esiin tuomien tosiseikkojen, väitteiden ja olosuhteiden todenperäisyydestä ja merkittävyydestä.

Jos komissio aikoo perustaa kantansa väitetiedoksiantoon annetun vastauksen oteeseen tai tällaiseen vastaukseen liitettyyn asiakirjaan näyttääkseen EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamismenettelyssä toteen, että kilpailusääntöjä on rikottu, muille tässä menettelyssä mukana oleville osapuolille on annettava mahdollisuus ottaa kantaa tällaiseen todisteeseen. Tässä tilanteessa väitetie-

doksiantoon annetun vastauksen kyseinen ote tai tähän vastaukseen liitetty asiakirja on todellisuudessa niitä osapuolia vastaan puhuvaa näyttöä, joiden väitetään osallistuneen kilpailusääntöjen rikkomiseen.

Näitä periaatteita sovelletaan myös, kun komissio tukeutuu väitetiedoksiantoon annetun vastauksen tiettyyn osaan katsoakseen, että yritys on vastuussa rikkomisesta.

Asianomaisen yrityksen on osoitettava, että lopputulos, johon komissio on päätöksessään päätenyt, olisi ollut erilainen, mikäli asianomaista vastaan puhuva asiakirja, jota ei ole annettu tiedoksi ja johon komissio on nojautunut todetessaan kyseisen yrityksen rikko-

neen kilpailusääntöjä, olisi pitänyt poistaa todisteiden joukosta.

(ks. 49–52 kohta)

2. EY 81 ja EY 82 artiklan soveltamisasetuksissa vahvistetussa kontradiktorisessa menettelyssä yksin komission tehtävänä ei voi olla päättää siitä, mitkä asiakirjat ovat hyödyllisiä kilpailusääntöjen rikkomismenettelyn kohteena olevien yritysten puolustuksessa. Erityisesti kun otetaan huomioon asianosaisten prosessuaalisen yhdenvertaisuuden yleisperiaate, ei voida hyväksyä sitä, että komissio voisi yksin päättää, käyttääkö se asiakirjoja kantajaa vastaan vai ei, kun kantaja ei ole voinut tutustua niihin eikä siis vastaavasti päättää, käyttääkö se vai ei niitä puolustuksessaan.

(ks. 66 kohta)

3. Silloin, kun ilmenee, että komissio ei ole hallinnollisen menettelyn, joka on aloitettu yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisen vuoksi, aikana toimittanut yritykselle, jonka väitetään syyllistyneen rikkomiseen, asiakirjoja, joihin olisi voinut sisältyä sen puolesta puhuvia seikkoja, puolustautumisoikeuksia voidaan todeta loukatun ainoastaan, jos on näytetty

toteen, että hallinnollisessa menettelyssä olisi voitu päätyä eri lopputulokseen, jos asianomaisella yrityksellä olisi ollut mahdollisuus tutustua kyseisiin asiakirjoihin tämän menettelyn aikana. Kun kyseiset asiakirjat sisältyvät komission tutkinta-aineistoon, tällainen puolustautumisoikeuksien loukkaaminen ei riipu tavasta, jolla asianomainen yritys on toiminut hallinnollisen menettelyn aikana. Sen sijaan silloin, kun kyseiset puolesta puhuvat asiakirjat eivät sisälly komission tutkinta-aineistoon, puolustautumisoikeuksia voidaan todeta loukatun ainoastaan, jos yritys on esittänyt komissiolle nimenomaisen pyynnön saada tutustua näihin asiakirjoihin hallinnollisen menettelyn aikana; ellei se ole toiminut näin, se ei voi enää vedota tähän väitteeseen sen kumoamiskanteen yhteydessä, joka mahdollisesti nostetaan lopullisesta päätöksestä.

(ks. 67 kohta)

4. Yrityksen voidaan katsoa olevan vastuussa toisen yrityksen kilpailunvastaisesta käyttäytymisestä, jos tämä toinen yritys ei ole päättänyt markkinakäyttäytymisestään itsenäisesti vaan on pääasiallisesti noudattanut ensin mainitun yrityksen antamia ohjeita erityisesti näitä yrityksiä yhdistävien taloudellisten ja oikeudellisten suhteiden vuoksi.

Tämän osalta komissio ei voi tyytyä toteamaan, että yrityksellä "saattoi" olla tällainen ratkaiseva vaikutus toiseen yritykseen, ilman että olisi tarpeen selvittää, onko tällainen vaikutus todella ollut olemassa. Päinvastoin komission on periaatteessa osoitettava tällainen ratkaiseva vaikutus kaikkien tosiseikkojen perusteella, joihin kuuluu erityisesti yhden yrityksen mahdollinen määräämisvalta suhteessa toiseen yritykseen.

Kun emoyhtiöllä on täysi määräysvalta rikkomiseen syyllistyneessä tytäryhtiösäään, on kuitenkin olemassa kumottavissa oleva oletama, jonka mukaan

kyseisellä emoyhtiöllä todellakin on ratkaiseva vaikutus tytäryhtiönsä käyttäytymiseen. Näin ollen emoyhtiön on käännettävä tämä oletama esittämällä näyttöä, jolla voidaan osoittaa sen tytäryhtiön itsenäisyys.

Tämä pätee myös, kun kaksi yhtiötä omistaa kumpikin 50 prosenttia yrityksestä, jota ne johtavat yhdessä jatkuvassa läheisessä yhteistyössä.

(ks. 135, 136 ja 138 kohta)